

MUZEJSKI VJESNIK 15

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovac, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 15/1992

Godina XV

Urednički kolegij:

Ana Bobovec (Kutina), Miroslav Klemm (Varaždin), Slavica Moslavac (Kutina),
Marina Šimek (Varaždin)

Tehnički urednik:

Svenibor Pohajda

Korektura:

Zdenka Belić, Ana Bobovec

Nakladnik:

Muzej Moslavine u Kutini

Za nakladnika:

Slavica Moslavac

Priprema i tisak:

»Grata« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

VIRJE NA RAZMEĐI STOLJEĆA

Pomalo je nastala tradicija virovaca da povremeno izdaju svoj zbornik. Tako smo svjedoci izlaženja četvrtog broja virovskog zbornika "VIRJE NA RAZMEĐI STOLJEĆA" koji je izašao ovih dana bolje reći pred kraj 1991. godine sa novim sadržajima i temama. Sve ovo u izdanju Zavičajnog muzeja Virje.

Zadatak virovskog muzeja - da ga tako nazovemo nije samo sakupljanje, čuvanje i izlaganje kulturno-povijesne građe - baštine, već je i želja da se pisanom riječi isčupaju zaboravu događaji i zbivanja ve-zanih za život, rad i običaje ovih ljudi i ovog naselja.

Ova knjiga-zbornik pridružuje se sa svojim sadržajima dosadašnjim izdanjima Zavičajnog muzeja Virje i čini dio zaokružene povijesne cjeline naselja Virja.

Štampanje ove knjige pomogla je Mjesna zajednica Virje, Fond za kulturu općine Đurđevac, radne organizacije Virja i brojni virovski obrtnici, dok su obrađeni materijali na amaterskoj osnovi.

PREDGOVOR (ing. Josip Ljubić) — VIRJE

U PROŠLOSTI (Martin Matišin) — CIVILNA UPRAVA 1871—1945 (Martin Matišin) — IZBORI NARODNIH ZASTUPNIKA U VIRJU I NOVIGRADU ZA HRVATSKI SABOR (Dr. Rudolf Horvat) — PRILOG VIRJA BORBI PROTIV KUENOVŠTINE (Stjepan Krčmar) — VIRJE ZA VRIJEME PRVOG SVJETSKOG RATA (Mira Kolar-Dimitrijević) — IZ POVIJESTI VIROVSKE TRGOVINE (Ivica Tišljar) — POLJOPRIVREDNE ORGANIZACIJE VIRJA (Martin Matišin) — ZDRAVSTVENA SLUŽBA U VIRJU (Dr. Siniša Zovko) — MUZEJSKA ZBIRKA ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE (Martin Matišin) — AVIO-MODELARSKI TEČAJ U VIRJU (Ivica Tišljar) — FOLKLORNA GRUPA "SELJANČICA" U VIRJU (Petar Petrićec) — USPOMENA STARIM VIROVSKIM VITEZOVIMA (Gustav Kuzmić) — DR. FRANJO FANCEV (prof. Ivan Senjan) — DR. JOSIP KUCEL (mag. Marijan Puškaš star.), PRILOZI (dokumenti)

Svim onima koji su omogućili izlaženje ovog virovskog zbornika posebna HVALA!

Dragutin Pasarić, Kutina

TRI ZAPISA UZ JUBILEJ KUTINE

Tri vrijedna zapisa obilježila su proteklu godinu u Kutini. Prvi je vezan uz njezino ime staro 735 godina. Zahvaljujući društvenim promjenama, u javnost je više nego ranije, prodrlo saznanje, da se Kutina prema dosadašnjim saznanjima spominje prvi puta u Povelji kralja Bele IV, 10. studenoga 1256. godine pod nazivom Cotynna. Tim povodom provedena je unatoč ratnim neprilikama uspješna akcija "Kutina 735". Osim toga u ovoj godini, koja je imala sve elemente jubilarne (iako nije stavljen okrugli jubilej) Skupština općine proglasila je 10. studenog i svojim općinskim blagdanom.

Oživjela su povijesna i umjetnički vrijedna zdanja, primjerice kutinska župna crkva. Ona je postala pozornicom donedavno nezamislivog kulturnog života.

Prikazana je drama "Brat našeg Boga", renovirane orgulje dale su ponovo barokni zvuk 18. stoljeća. Uz ovu jubilarnu godinu, pojavio se motivom iz crkve te prigodnim stihovima i kalendar o Kutini. I HTV uvrstila je Kutinu u svoju seriju "Lijepa naša".

Naravno, kulturne ustanove dale su poseban ton! Muzej Moslavine pozvao je na šetnju kroz staru Kutinu izložbom razglednica. Najstarija je bila iz 1908. godine. Tu se našao i Tlocrt iz 1914. godine. Vidljivo je upozorio da su se već tada ulice zvale Kolodvorska, s obzirom da je prvi vlak kroz Kutinu protutnjao još 1897., te Crkvena, jer je na njezinom vrhu crkva, sadašnjeg izgleda, posvećena još 1777. godine. Mogla se na tlocrtu zamijetiti i Poštanska

ulica. Uostalom, Kutinčani su počeli putem svoje pošte slati pisma prije 142 godine, a prvi javni "halo, halo" izgovorili su 1895. godine. Izložba je podsjetila i na prvo električno kutinsko svjetlo iz 1903. godine, a oplemenjena određenim uspomnama iz gradskih obitelji, predstavila bogat i zanimljiv život prve polovice 20. stoljeća.

Tada je Kutina postajala sve više zanatsko a od 1938., izgradnjom čadare, i kemijsko središte. Na tim se temeljima i do danas razvijala kutinska glavna gospodarska značajka — petrokemija, kroz tvornice čađe, gline i mineralnih gnojiva. Dio kutinskog ugođaja mogao se osjetiti i kroz zajedničke djelatnosti obnovljenog ogranka Matice hrvatske, te Knjižnice i čitaonice Narodnog sveučilišta. Dvoje pjesnika, Katarina Brkić i Đuro Vidmarović, učinili su knjigom "Mojom Moslavinom" mnogim Kutinčanima (a i onima koji su ovaj kraj prihvatili kao drugi zavičaj) bližim i jačim za osjećaje koji su nam osobito u ovo vrijeme itekako važni. Galerija Muzeja Moslavine potrudila se uspješno otkriti i prvog kutinskog akademskog slikara Rudolfa Donassya. Otvorila je vrata i najmlađim stvaraocima, polaznicima kutinskog Dječjeg vrtića, koji su u svom maštovitom izrazu, pomognuti vrijednim odgajateljima, na svoj iskreni način, čestitali gradu jubilej. Likovno je pak staru Kutinu uz prošlogodišnje Petrovo (29. lipanj), i to na najtržišnijem mjestu grada, u Robnoj kući, donio najistinskiji domaći slikar Đuka Butina. I škole su dale svoj prinos obljetnici, radioamateri su na nju podsjetili čak i s vezama s Amerikom. Zgrade s novim fasadama, ekonomskim likovnim porukama, njegovanim zelenim površinama, klupama, i danas daju izgled koji grad nikada nije imao.

Zapis iz 1806. godine

Uz obnovu umjetničkog blaga u kutinskoj župnoj crkvi sv. Marije Snježne, prošle godine otkriven je značajan dokument, star 185 godina. Naime, prilikom demontaže oltara — pohranjen svom "milom nasljedniku" — našao se zapis župnika Ivana Kelekovića datiran 21. kolovoza 1806. godine i pisan na latinskom jeziku.

Marni monsinjor Željko Slonjšak, dao je ovaj dokument u stručnu obradu, koji primjerice, upozorava da su kutinskoj župi tada pripadala sela: Repušnica, Husain, Batina, Ilova, Zbjegovača, Šartovac i Kutinica. Original je u posjedu župe, a kopija je pohranjena i u Muzeju Moslavine.

Ovo je više nego dragocjeni dokument jer nadopunjava mozaik kutinske prošlosti nepoznat i u knjizi dra Josipa Buturca, posvećenoj 200-toj obljetnici crkve. Tako Ivan Keleković upozorava da se veliki žrtvenik Blažene Djevice Marije Snježne, koji ovdje postoji 63 godine (dakle od 1743. godine) nalazi u trošnom

stanju te ga je on — ugovorivši radove za 80 forinti sa zagrebačkim stolarom Dionizijem Göringerom — dao potpuno obnoviti. Te iste godine izvršena je i priprema za podizanje drvene građe tornja, a nakana je da se on i "bakrom pokrije". No, župnik ne zna otkuda će namaknuti sredstva, jer te godine "župljane je iscrpila neplodnost zemlje, opća oskudica svih potreština, ponajviše rat s Francuzima koji je završen protekle zime. Na to je naišla i ovogodišnja strašna suša, koja je trajala cijele godine sve do 5. kolovoza i pruzročila opću propast ljetine".

Uz mnoge zanimljive detalje u ovoj prilici navest ćemo samo neke ondašnje Kutinčane i njihove funkcije. Kao svoje suradnike: Iliju Petrovića — malog plemićkog suca kutinskog kotara, Ivana Mihića — kotarskog ranarnika, Jakoba Šuteja — školnika i učitelja "koji ovdje u Kutini već 16 godina predaje". Notar u Kutini je Toma Prevendar, starješina župne crkve već 17 godina je Juraj Janković iz Ilove, drugi je Matija Dimak, a zvonar Grgur Mikoč.

Tu su još i imena providnika vlasnika Kutine Szechena i Erdödija, a vrijedno je da u svom zapisu Keleković govori nasljednicima i o svom prethodniku Antunu Pozojeviću. On je u Kutini bio župnik 42 godine. (Zasluzan je i za gradnju škole — naša napomena). Inače, Pozojević je 1782. godine dao sazidati župnu kuriju, piše Keleković, i otkriva nam da je on, kao njegov nasljednik 1805. godine dao potpuno obnoviti kapelu sv. Duha u Gojlu. Uz zanimljive i neke gospodarske podatke o cijeni određenih proizvoda, Keleković skromno završava "Ovo malo sam ti htio prenijeti moj mili nasljedniče". Mi možemo reći, hvala, prenio je mnogo, pomagavši da dođemo do dragocjenih podataka, inače, malo istražene kutinske povijesti.

Prvi vlastiti televizijski zapis

I na kraju vrijedi spomenuti jedan zapis, koji će tek ući u povijest Kutine, grada koji, kako svi elementi govore ima razloga da bude sjedištem Moslavine. Naime, na samu 735-tu obljetnicu pojavila se na ekranima u središtu grada, prva vlastita kutinska televizijska slika. Vlastiti televizijski program ušao je u domove Kutinčana, zahvaljujući prije svega trojici entuzijasta koji su osigurali: odašiljanje slike, obavili snimateljski i montažerski, te novinarski dio posla. Televizija je do kraja godine žiteljima Kutine, koji zbog čestih zračnih uzbuna nisu finale jubileja svog grada mogli obilježiti planiranim manifestacijama, učinila pristupačnim svaki važniji detalj iz njegove povijesti. Na ekranima bila su reproducirana sva važnija zbivanja spomenuta u ovom prikazu. Posebno je gledateljstvu predočavano stanje s obližnjeg zapadnoslavonskog fronta. Dati su i filmski zapisi prvog neprijateljskog raketiranja Kutine — 30. listopada 1991. godine.